

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергеенко О. М.

2 вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СЦЕНІЧНА МОВА**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«СПВ»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни **«Сценічна мова»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми **«Спів»**.

Розробники: Раденко Ю. В. - заслужена артистка України, викладачка на ОКР «Бакалавр» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Маслова-Лисичкіна І. А. – викладачка на ОКР «Бакалавр», голова ПЦК «Видовищно-театралізовані заходи» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу».

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки: 1- й	
Загальна кількість годин – 90	90	90
Кількість модулів – 1 Змістових модулів – 3	Семестр:	
Для денної форми навчання аудиторних тижневих годин: 2 – й семестр – $16 \times 2 = 32$ години. Самостійної роботи здобувача вищої освіти 58 годин. Аудиторних годин для заочної форми навчання; 2-й семестр – 10 практичних Самостійної роботи здобувача вищої освіти – 80 годин.	2-й	2-й
	Лекції:	
	-	
	Практичні:	
	32	10
Вид підсумкового контролю: теоретичне опитування, практичне завдання.	Семінарські:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: 2 – й семестр – диференційований залік.	Самостійна робота:	
	58	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: засвоєння основних засобів сценічного мовлення, елементів техніки і логіки сценічної мови, удосконалення майстерності актора та режисера в опануванні словесною дією та культурою мови.

Предмет навчальної дисципліни – сценічна мова артиста-вокаліста.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Спів», вивчення дисципліни «Сценічна мова» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності;

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності;

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків;

Завдання дисципліни: оволодіння сценічною мовою як одним із основних професійних засобів виразності актора; усвідомлення ролі сценічної мови в системі виховання майбутнього фахівця театрального мистецтва; оволодіння основами теорії мистецтва сценічної мови і мистецтва художнього слова; ознайомлення з досвідом майстрів сцени в галузі сценічної мови та художнього слова; оволодіння технікою сценічної мови як складовою акторської майстерності; опанувати закономірностями усного сценічного мовлення: диханням, дикцією, голосом логікою та інтонацією; практичного засвоєння зовнішньої та внутрішньої техніки словесної дії; набуття навичок мовного мистецтва.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сценічна мова» є опанування таких навчальних дисциплін (освітніх компонентів ОК) освітньо-професійної програми (ОПП):

ОК 2. Українська мова (за професійним спрямуванням).

ОК 15. Спеціальний клас. Сольний спів (паралельне вивчення).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Спів», вивчення навчальної дисципліни «Сценічна мова» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
--------------------------------------	-----------------

Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сценічна мова»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни.

Відповідно до освітньої програми «Спів», вивчення дисципліни «Сценічна мова» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності (ЗК – загальні компетентності, СК – спеціальні компетентності):

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				Програмні результати навчання
		Знання Зн 1; Зн 2	Уміння/ навички Ум1	Комунікація К1; К2	Автономія та відповідаль- ність АВ1; АВ2; АВ3	ПРН
ІК	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі					ПРН 1; ПРН 3

	музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.					
	Загальні компетентності					
ЗК 1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.	Зн 1	Ум 1	К 1	АВ 3	ПРН 3
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 6	Навички міжособистісної взаємодії.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 7	Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн 1; Зн 2		К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
ЗК 12	Здатність працювати автономно.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
	Спеціальні (фахові) компетентності					
СК 1	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
СК 3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.					ПРН 1; ПРН 3

СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язківка.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 1; ПРН 3
--------------	--	-----------------------	-------------	-----------------	-----------------------------	-------------------------

Дескриптори НРК.

Знання.

Зн 1. Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень.

Зн 2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності.

Уміння / навички.

Ум1. Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Комунікація.

К 1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

К 2. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Автономія та відповідальність.

АВ 1. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

АВ 2. Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та / або груп осіб.

АВ 3. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

4.1. Після опанування навчальної дисципліни «Сценічна мова», здобувачі вищої освіти також повинні:

знати:

- теоретичну основу сценічного мовлення і мистецтва художнього слова;
- творчі доробки вітчизняних та зарубіжних майстрів слова;
- еволюцію мистецтва сценічного мовлення;
- основні першоджерела та додаткову літературу з дисципліни;
- риторичні аспекти акторського мовлення;
- правила української літературної вимови .

вміти:

- пояснювати і застосовувати поняття й терміни;
- володіти розмовним стилем;
- бездоганно володіти правилами літературної вимови в сценічному мовленні;
- природно, емоційно стримано, просто і ясно спілкуватися зі слухачем;
- самостійно проводити тренінг з мовної техніки та орфоепії ;
- виховувати чіткість вимови та правильну артикуляцію кожного звуку;
- виправляти мовні вади;
- розвинути й збагатити свій голос;
- навчитися логічно осмислювати авторський текст;
- оволодіти мистецтвом розповіді у взаємодії з технікою мови;
- користуватися законами та правилами логіки сценічної мови;
- робити транскрипцію тексту на базі знань законів та правил орфоепії;
- робити ідейно-тематичний, дійовий аналіз тексту;
- розумітися в структурі літературних творів;
- розширити й збагатити свою творчу уяву, фантазію, оцінки ставлення, психо – фізичні самопочуття;
- навчитися образно мислити і емоційно впливати на свого партнера або слухача;
- володіти внутрішньою та зовнішньою технікою виконання літературних творів різних видів та жанрів.

Мати навички soft skills:

- навички самоорганізації;
- презентаційні навички;
- здатність оволодівати сучасною інформацією;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування,
- виконання практичних завдань,
- диференційований залік.

5. 2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань здобувачів освіти:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий модульний (диференційований залік).

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу (5- «відмінно», 4- «добре», 3- «задовільно», 2- «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Денна та заочна форма навчання

Модуль 1											
Вид роботи	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				Разом за темами	Залік	Всього
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8			
Аудиторні практичні заняття	5	5	5	5	5	5	5	5	40	20	
Самостійна робота здобувача	5	5	5	5	5	5	5	5	40		
Сума балів:	10	10	10	10	10	10	10	10	80	20	100

T1, T2 ... T 8 – теми занять.

Поточне оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

Поточний контроль проводиться на кожному занятті за результатами виконання завдань аудиторної та самостійної роботи за темою. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок сценічної мови під час виконання практичних завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів освіти.

Теоретичний матеріал тем, практичні завдання. Бали	Критерії оцінювання
5	Здобувач систематично і відмінно виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере активну участь у вирішенні практичних завдань, ставиться до них відповідально, творчо і виконує на відмінному рівні. Повністю володіє теоретичним і практичним матеріалом теми. Працює з основною та додатковою літературою.
4	Здобувач систематично, на високому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Володіє теоретичним і практичним матеріалом теми. Бере активну участь у виконанні практичних завдань, які виконує на високому рівні. Працює з основною літературою.
3	Здобувач систематично виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере участь у вирішенні практичних завдань. В загалом володіє теоретичним і практичним матеріалом теми, але у відповідях на запитання робить помилки. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. Іноді працює з літературою (основною).
2	Здобувач несистематично, на низькому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере участь у вирішенні практичних завдань, але виконує їх з помилками, формально і на низькому рівні. Володіє теоретичним і практичним матеріалом теми фрагментарно. Іноді працює з літературою.
1	Здобувач несистематично, на рівні, що задовольняє мінімальним критеріям оцінювання, виконує завдання аудиторної та самостійної роботи за темою. При виконанні окремих видів практичних завдань, ставиться до них байдуже і допускає велику кількість значних помилок. З літературою не працює.

Модульний (семестровий) контроль знань здобувачів освіти

Модульний контроль (диференційований залік) проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період модуля і здійснюється у формі теоретичного опитування та виконання практичного завдання зі сценічної мови.

Критерії модульного оцінювання знань здобувачів

<p>Опитування.</p> <p>Виконання</p> <p>практичного</p> <p>завдання.</p> <p>Бали.</p>	<p style="text-align: center;">Критерії оцінювання</p>
	<p style="text-align: center;">Здобувач вищої освіти</p>
<p>18 – 20</p>	<p>Володіє навчальним матеріалом в повному обсязі. Надає вичерпну відповідь на запитання, демонструє глибокі і ґрунтовні знання. Виконав практичне завдання відмінно.</p>
<p>15 – 17</p>	<p>Достатньо повно володіє навчальним матеріалом. Надає правильну відповідь та розкриває зміст теоретичних питань, але допускає окремі неточності. Виконав практичне завдання з 2-3 неprinциповими помилками.</p>
<p>12 - 14</p>	<p>В цілому володіє навчальним матеріалом. У відповідях робить суттєві неточності та помилки. Виконав практичне завдання з 1-2 помилками..</p>
<p>7 – 14</p>	<p>Не володіє повним обсягом начального матеріалу. Відповіді поверхові та фрагментарні, зі значними неточностями та помилками. Виконав практичне завдання не в повному обсязі і на низькому рівні.</p>
<p>4 – 6</p>	<p>Поверхово і фрагментарно засвоїв обсяг навчального матеріалу. Відповіді поверхові та фрагментарні зі значною кількістю помилок. Виконав окремі елементи практичного завдання без помилок.</p>
<p>1 – 3</p>	<p>Володіє навчальним матеріалом на елементарно-понятійному рівні. Не відповідає на жодне запитання без помилок. Не виконав жодного практичного завдання без помилок.</p>

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Підсумковий бал з дисципліни враховує всі види робіт здобувача освіти протягом Модуля (накопичувальна система балів). Результати роботи за темами (аудиторна і самостійна робота), семестровий (модульний) контроль – диференційований залік. Сума балів є оцінкою за Модуль, яка також переводиться в національну систему оцінювання.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
1-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Денна, заочна форма навчання

Змістовий модуль 1. Сценічна мова як творчо-фізіологічний процес. Техніка мови.

Тема 1. Дисципліна «Сценічна мова» в професійній підготовці артиста-вокаліста.

Предмет, мета дисципліни «Сценічна мова», її зв'язок з дисциплінами курсу професійної підготовки.

Мова як найдосконаліший засіб спілкування та взаємодії між людьми. Сценічне слово як показник акторського професіоналізму, що визначає рівень культури театрального мистецтва в цілому.

Специфіка вивчення дисципліни. Завдання і система оцінювання.

Роль мистецтва слова у розвитку загальних здібностей, особистості студента та формування необхідних для акторської діяльності знань, умінь, навичок.

Корифеї українського театру: П. К. Саксаганський, М. Л. Кропивницький, Н. К. Садовський, М. К. Заньковецька, їх внесок у розвиток художньо-реалістичного українського мовлення.

Питання розвитку сценічної мови в сучасному театральному мистецтві.

Тема 2. Анатомія та фізіологія мовного апарату. Основні принципи роботи над розвитком мовного голосу.

Анатомія і фізіологія мовного апарату, його роль у повсякденному житті людини та роботі актора на сцені.

Відділи мовного апарату: центральний і периферійний. Системи периферійного відділу: голосова, артикуляційна, дихальна.

Особливості голосової системи та її складові – апарат, що утворює голос. Побудова та функції артикуляційної системи. Дихальна система як головна складова мовного апарату. Дефекти мовного апарату: органічні і неорганічні.

Особливі вимоги до голосу артиста як майстра сценічного мистецтва. Тенденції розвитку мовного голосу людини.

Високий і низький голос в професійному мовному голосі. Основний принцип роботи над розвитком голосу – підпорядкування всіх елементів техніки звучання голосу сценічній дії.

Роль слухового аналізатора в роботі над постановкою мовного голосу..

Розвиток внутрішніх тілесних відчуттів (вібраційних проявів) протягом усього тонового діапазону і при всіх рівнях динамічного діапазону.

Змістовий модуль 2. Дикція. Орфоепічні норми української мови. Комплекс вправ для тренування розвитку голосу і мови.

Тема 3. Дикція, її роль в мистецтві сценічного мовлення.

Дикція як істотний елемент акторської майстерності. Чіткість і ясність вимови голосних і приголосних звуків. Артикуляція та її функції.

Голосні, їх роль у звучанні слова. Голосні як основний провідник звуку. Артикуляція та характеристика голосних. Беззвучна артикуляція.

Приголосні звуки. Їх роль у формуванні слова. Різні класифікації приголосних (за твердістю і м'якістю, дзвінкістю і глухістю, місцем утворення). Артикуляція проривних, фрикативних, сонорних, свистячих,

шиплячих приголосних у сполученні з голосними в складах, в словах, сполученнях слів, прислів'ях.

Чіткість мови – гармонійне введення голосних і приголосних звуків. Основний принцип дикційного тренінгу – принцип дійової активності.

Прості й ускладнені скоромовки, їх роль у роботі над дикцією. Робота над вимовою приголосних.

Тема 4. Орфоепічні норми української мови, вимова слів іншомовного походження.

Літературна норма та говір. Середньо-наддніпрянський говір – основна база фонетичної системи і артикуляції. Правила орфоепії української мови. Наголос та смисловий центр слова. Орфоепія як наука про правильну вимову звуків, звукосполучень, слів.

Місцеві говірки, територіальні діалекти із своїми лексичними, граматичними та звуковими особливостями в кожній живій національній мові.

Причини орфоепічних або мовних помилок в сценічному мистецтві. Генезис української літературної мови. Норми літературної мови. Роль наголосу в орфоепії. Наголос як засіб фонетичної організації слів: навколо наголошеного складу групуються ненаголошені. Словесний наголос української мови: фіксований і вільний.

Диференційна функція словесного наголосу. Подвійний наголос у словниковому складі української мови. Правильне наголошування слів.

Вимова слів іншомовного походження.

Змістовий модуль 3. Принципи роботи з техніки мови.

Тема 5. Основні принципи роботи з техніки мови. Логіка сценічного мовлення.

Основний принцип роботи з техніки мови. Підпорядкування всіх елементів техніки звучання сценічної дії: 1) реальна або уявна дія, включена в тренінг, що тягне за собою всю органічну душевну природу, а природа рефлекторно викличе до дії весь голосо-мовний апарат; 2) комплексне тренування, залежність вільного звучання від правильного дихання, дикції, і м'язової свободи й виконання певної дії.

Рівень смислу та рівень значення як два рівні явища логіки мови. Логіка сценічного мовлення як єдність і гармонія думки і слова.

Мова як найважливіший засіб спілкування, як вища форма впливу на партнера та глядача. Словесна дія як процес перетворення виголошення тексту на сцені в продуктивну сценічну мову.

Тема 6. Музичність мови як результат органічного загострення дієвості мови. Інтонаційні закони.

Мовний такт, логічний наголос, логічна пауза. Основні правила визначення наголошених слів у тексті.

Розділові знаки та інтонація побудови речення. Інтонаційні закони.

Передумови перетворення логічної паузи у психологічну.

Вимоги до інтонації – конкретне внутрішнє виправдання відповідної яскравості, забарвленості, темпераментності.

Інтонація та пауза як самостійна сила емоційного впливу на глядачів.

Виразне читання тексту з урахуванням розділових знаків. Розділові знаки: крапка, крапка з комою, кома, двокрапка, три крапки, тире, знак питання, знак оклику, лапки, дужки.

Випадки розбіжностей логічної паузи з розділовими знаками.

Особливості роботи зі складним реченням і періодом.

Тема 7. Тренування мовлення в рухах.

Нерозривний зв'язок сценічної мови з формуванням пластичної свободи, розвитком еластичності і рухливості дихальної системи і голосової апаратури, вдосконаленням мовного слуху та поставленого голосу.

Вправи з техніки мови і голосу у рухах. Вправи на тренування сили звуку; правильного розподілу звуку і слова в сценічному просторі. Спілкування ускладненими скоромовками. Колективні вправи, моновистави і парні етюди.

Тема 8. Робота актора над текстом ролі. Особливості віршованої мови. Робота над віршем.

Специфіка сценічної мови в театрі. Оволодіння навичками з техніки мовлення і технології творення образу. Функції актора і режисера в роботі над словом у виставі (подібності та розбіжності). Текст ролі як частини цілого (п'єси). «Застільний період» - перша чітка, період пошуків надзавдання, «зерна» образу. Етапи домашньої роботи над текстом ролі як словесною партитурою драматургічних уривків: оволодіння логікою передання «кінострічки бачення» в мовленні персонажів, виявлення події, виявлення словесної дії, сценічного ставлення як шляху до образу. Робота над словом ролі як логічний і психологічний розбір тексту. Робота над дикцією і розвитком голосу, виділення в реченні тактів, логічних пауз та логічних слів.

Виразне розкриття в лексиці, побудові фраз, темпоритмі мови – діалогів і монологів персонажів. Роль словесної дії (мови персонажів у «діалогах незгоди»). Перетворення діалогу на словесну дуель, сповнену емоційності. Вибудова композиційного плану розповіді.

Тональний спосіб словесної дії як засіб лексичної та інтонаційної характерності побутово-розмовної мови, характеристики мовної поведінки персонажів у драматургічному творі.

Вірш - своєрідна виразна система, відмінна від звичайної, повсякденної мови, а також від художньої прози. Природа віршованої мови, її специфіка.

Метрична система віршування: силабічна, тонічна, силаботонічна, їх принципи та особливості.

Технічні правила вірша. Стопа як умовна одиниця, за допомогою якої визначається віршований розмір. Розмір стопи – два, три, чотири, п'ять складів. Стопа як повторюване скорочення складів у віршованому рядку. Двоскладові стопи – ямб, хорей, спондей, пірихій. Трискладові стопи – дактиль, амфібрахій, анапест.

Рима як один з найдинамічніших і організуючих засобів вірша. Класифікація рим: чоловічі, жіночі, дактилічні. Точні і неточні рими.

Гекзаметр. Білий вірш. Верлібр. Вірші у прозі. Фігурні вірші. Мішаний розмір вірша.

Віршована пауза. Цезура. Зв'язок ритмічної паузи з логічною. Ритм як важливий компонент вірша.

Віршована строфа як ритмічна одиниця віршованої мови.

Звукові властивості вірша. Інверсія як виразний віршований засіб.

6. 2. Структура навчальної дисципліни

Денна, заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Денна форма			Заочна форма		
	Кількість годин			Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні заняття	Самостійна робота	Всього годин	Аудиторні заняття	Самостійна робота
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Сценічна мова як творчо-фізіологічний процес. Техніка мови.						
Тема 1. Дисципліна «Сценічна мова» в професійній підготовці артиста-вокаліста.	8	4	4	8	1	7

Тема 2. Анатомія та фізіологія мовного апарату. Основні принципи роботи над розвитком мовного голосу.	10	4	6	10	1	9
Усього за змістовим модулем 1:	18	8	10	18	2	16
Змістовий модуль 2. Дикція. Орфоепічні норми української мови. Комплекс вправ для тренування розвитку голосу і мови.						
Тема 3. Дикція, її роль в мистецтві сценічного мовлення.	12	4	8	12	1	11
Тема 4. Орфоепічні норми української мови, вимова слів іншомовного походження.	12	4	8	12	2	10
Усього за змістовим модулем 2:	24	8	16	24	3	21
Змістовий модуль 3. Принципи роботи з техніки мови.						
Тема 5. Основні принципи роботи з техніки мови. Логіка сценічного мовлення.	12	4	8	12	1	11
Тема 6. Музичність мови як результат органічного загострення дієвості мови. Інтонаційні закони.	12	4	8	12	1	11
Тема 7. Тренування мовлення в рухах.	12	4	8	12	1	11
Тема 8. Робота актора над текстом ролі. Особливості віршованої мови. Робота над віршем.	12	4	8	12	2	10
Усього за змістовим модулем 3:	48	16	32	48	5	43
Усього за модулем 1:	90	32	58	90	10	80
Разом:	90	32	58	90	10	80

7. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

7. 1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Успішність опанування навичками сценічної мови вимагає від здобувача систематичної самостійної роботи для відпрацювання потрібних навичок, м'язового звільнення від затисків, напрацювання техніки сценічної мови до стану автоматизму. Тому здобувачам освіти рекомендовано закріплювати та покращувати навички, якими вони опановують під час аудиторних занять. Серед завдань самостійної роботи – виконання вправ, відпрацювання мовної сценічної техніки, вивчення

теоретичного матеріалу, робота з основною та додатковою літературою та іншими інформаційними джерелами.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Дисципліна «Сценічна мова» в професійній підготовці артиста-вокаліста.	4	7
2.	Тема 2. Анатомія та фізіологія мовного апарату. Основні принципи роботи над розвитком мовного голосу.	6	9
3.	Тема 3. Дикція, її роль в мистецтві сценічного мовлення.	8	11
4.	Тема 4. Орфоепічні норми української мови, вимова слів іншомовного походження.	8	10
5.	Тема 5. Основні принципи роботи з техніки мови. Логіка сценічного мовлення.	8	11
6.	Тема 6. Музичність мови як результат органічного загострення дієвості мови. Інтонаційні закони.	8	11
7.	Тема 7. Тренування мовлення в рухах.	8	11
8.	Тема 8. Робота актора над текстом ролі. Особливості віршованої мови. Робота над віршем.	8	10
	Всього:	58	80

8. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

- бесіда;
- діалог;
- пояснення;
- практичний показ;
- репродуктивний;
- творчий;
- демонстрація;
- ілюстрація;
- пошуковий.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle -інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти, навчально-методичного комплексу дисципліни.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10. 1. Основна література.

1. Гладишева А. О. Сценічна мова: Основні поняття та їх тлумачення.- К. ; КДІТМ, 2003.
2. Нечаєнко Т. В. Словесна дія : навч. посібник / Т. В. Нечаєнко. – К.: ДАКККіМ, 2000. – 132 с.
3. Богатирьов В.О. Самостійна робота рад п'єсою та роллю методом дієвого аналізу. Методичні вказівки з режисури та майстерності актора. Рівне: РДГУ, 2007. – 17 с.

10. 2. Додаткова література

1. Гузик В. П. Комплексний психофізичний тренінг : метод. посібник / В. П. Гузик, Н. Б. Кудрявцева. – К.: ДАКККіМ, 2005. – 87 с.
2. Дубина М. І. Словник літературних термінів / М. І. Дубина, М. М. Дубина, Л. В. Краснова. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 525 с.
3. Панасенко Т. М. Українські прислів'я і приказки / Т. М. Панасенко. – Харків.: Фоліо, 2004. – 349 с.

10. 3. Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. <https://www.youtube.com/watch?v=L9Yoo5sktDk>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=d88eWaaNfko>
3. http://uk.wikipedia.org/wiki/Сценічна_мова
4. <https://www.youtube.com/watch?v=DAAFm5YgDVk>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=mgfL2ed2XhQ>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

1. Робоча програма перезатверджена на 2021 / 2022 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Сценічна мова» була покращена система оцінювання за модулем, внесено зміни до тематичної змістовності модуля і змісту тем. Приведено у відповідність до нового Навчального плану розподілення аудиторних годин (практичних) та годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти за кожною темою на модуль. Також було оновлено список рекомендованих джерел.

Протокол № 1 від 31 серпня 2021р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)

2. Робоча програма перезатверджена на 20 22 / 20 23 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Сценічна мова» було внесено зміни до розділу 10 робочої програми, а саме – оновлено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники і підручники. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, Розділ 3 робочої програми (передумови для вивчення навчальної дисципліни), відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)

3. Робоча програма перезатверджена на 20 22 / 20 23 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Сценічна мова», було внесено зміни до Розділу 10. 3. робочої програми, а саме – оновлено список інформаційних джерел мережі Інтернет.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)

4. Робоча програма перезатверджена на 2024 / 2025 н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Сценічна мова», було внесено зміни до Розділів 2; 4; 5; 6; 7 робочої програми, відповідно до змін в Освітньо-професійній програмі «Спів» і відповідно до «Положення по робочу програму» 2024 року.

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)